

СМЕНТИНА Н. В.

д-р екон. наук, доц.,
зав. кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет
Вул. Преображенська, 8, м. Одеса, Україна, 65082
E-mail: smentn@ukr.net
ORCID: 0000-0002-3205-1377

ФІАЛКОВСЬКА А. А.

канд. екон. наук,
ст. викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет
Вул. Преображенська, 8, м. Одеса, Україна, 65082
E-mail: fian.od.ua@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1318-9127

ПЛАНУВАННЯ «ЗЕЛЕНОГО» РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Актуальність. Актуальність проблеми планування «зеленого» розвитку економіки об'єднаних територіальних громад посилюється через необхідність поєднання економічного зростання із захистом довкілля з огляду на сучасні світові тенденції, які спрямовують політику місцевого економічного розвитку до концепції сталого розвитку.

Мета та завдання. Метою статті є розробка теоретичних положень та практично-прикладних пропозицій, які мають обґрунтувати доцільність запровадження інструментів місцевого економічного розвитку в контексті концепції «зеленого» розвитку. Пропозиції можуть бути враховані та запроваджені на території будь-якого регіону чи територіальної громади України.

Результати. Відмічена роль держави у визначенні пріоритетних сфер та галузей «зеленого» зростання, зокрема на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад завдяки запровадженню партисипативного підходу до планування. Зазначені інструменти державної економічної політики, що використовуються як знаряддя переходу на засади «зеленої» економіки. Визначені можливості підвищення енергоефективності через використання чистих відновлюваних джерел енергії та енергоефективних технологій у ключовому секторі «зеленої» економіки. Проаналізовано ринок відновлюваних джерел енергії в Україні та зазначено можливість фінансової підтримки виробників електроенергії з фондів міжнародних інституцій. Зазначено, що технічні та економічні можливості проектів «зеленої» енергетики на рівні добровільно об'єднаних громад має узагальнювати «дорожня» карта, що повинна містити перспективний план розвитку «зеленої» енергетики, витрати на запровадження проекту, обґрунтування доцільності їх реалізації, наслідки позитивного чи негативного впливу на екологію. Розроблені пропозиції відносно інституційної підтримки «зеленої» економіки на рівні об'єднаних територіальних громад та визначені послуги, які можуть надавати в громадах «зелені» палати.

Висновки. Органи місцевого самоврядування, будуючи політику активізації місцевого економічного зростання, повинні закладати основи реалізації концепції «зеленого» розвитку, використання «зелених» технологій, «зеленого» виробництва тощо з метою досягнення гармонійного розвитку економіки та довкілля і сприяння підвищенню рівня життя населення. Місцева влада зобов'язана зміцнювати місцеву економіку та запровадити модель «зеленої» економіки шляхом поступового скорочення використання органічного палива та сприяння розвитку зелених технологій і зеленого виробництва. Заохочення усіх зацікавлених сторін до реалізації концепції «зеленого» зростання та підтримка їхньої діяльності вимагає запровадження органами місцевого самоврядування низки заходів, зорієнтованих зокрема на підвищення рівня обізнаності та популяризацію концепції «зеленого» розвитку серед місцевого населення, а також шляхом надання інформаційної та фінансової підтримки підприємствам, громадянам і неурядовим організаціям. Під час розробки та імплементації заходів із забезпечення «зеленого» розвитку економіки об'єднаних територіальних громад мають враховуватися місцеві особливості й умови, а також оцінюватися вплив таких планів на реалізацію концепції «зеленого» розвитку.

Ключові слова: «зелене» зростання, об'єднані територіальні громади, місцевий економічний розвиток, планування.

SMENTYNA N. V.
Dr.Sc. (Economics), Associate Prof.,
Head of the Department of Economics, Law and Business Management,
Odessa National Economic University
Preobrazhenska Str., 8, Odessa, Ukraine, 65082
E-mail: smentn@ukr.net
ORCID: 0000-0002-3205-1377

FIALKOVSKA A. A.
PhD (Economics),
Assistant Professor of the Department of Economics, Law and Business Management,
Odessa National Economic University
Preobrazhenska Str., 8, Odessa, Ukraine, 65082
E-mail: fian.od.ua@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1318-9127

PLANNING "GREEN" DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF AMALGAMATED TERRITORIAL COMMUNITIES

Topicality. The urgency of the problem of planning the "green" development of the economy of the amalgamated territorial communities is compounded by the need to combine economic growth with the protection of the environment in view of the current world trends that direct the policy of local economic development to the concept of sustainable development.

Aim and tasks. The aim of the paper is to develop theoretical principles and practical applications, that should justify the expediency of introducing local economic development instruments in the context of the concept of "green" development. Proposals can be taken into account and implemented on the territory of any region or territorial community of Ukraine.

Research results. The role of the state in identifying priority areas and areas of "green" growth, in particular at the level of voluntarily amalgamated territorial communities, has been marked by the introduction of a participatory approach to planning. These instruments of state economic policy, which are used as an instrument of transition to the principles of the "green" economy. The possibilities of increasing energy efficiency through the use of clean renewable energy sources and energy-efficient technologies in the key sector of the "green" economy have been determined. The market of renewable energy sources in Ukraine has been analyzed and the possibilities of financial support of electricity producers from the funds of international institutions have been indicated. It has been noted that the technical and economic opportunities of green energy projects at the level of voluntarily united communities should summarize the "road" map, which should include a perspective plan for the development of green energy, costs for the implementation of the project, justification of the feasibility of their implementation, the effects of positive or negative impact on the environment. Proposals have been developed regarding the institutional support of the "green" economy at the level of the amalgamated territorial communities and identified services that could be provided by the "green" chambers in the communities.

Conclusion. Local governments, making a policy of boosting local economic growth, should lay the foundations for the implementation of the concept of "green" development, the use of green technologies, green production, etc., in order to achieve harmonious economic and environmental development and contribute to raising the standard of living of the population. Local authorities are obliged to strengthen the local economy and introduce the green economy model by gradually reducing the use of organic fuel and promoting the development of green technologies and green production. Encouraging all stakeholders to implement the concept of "green" growth and supporting their activities requires local authorities to introduce a number of measures aimed, in particular, at raising awareness and promoting the concept of "green" development among the local population, as well as by providing informational and financial support to enterprises, citizens and non-governmental organizations. The development and implementation of measures to ensure the green development of the economy of the amalgamated territorial communities should take into account local features and conditions, as well as assess the impact of such plans on the implementation of the concept of "green" development.

Keywords: "green" growth, amalgamated territorial communities, local economic development, planning.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Успіх економічного зростання територіальних утворень, що утворилися в результаті добровільного об'єднання населених пунктів, поєднаних географічною близькістю як наслідок

реалізації реформи децентралізації, значною мірою залежить від здатності органів місцевого самоврядування втілювати політику місцевого економічного розвитку. Сучасні світові тенденції спрямовують політику місцевого економічного розвитку до концепції сталого (збалансованого) розвитку – концепції, яка дозволяє вирішувати економічні, соціальні та екологічні проблеми комплексно. Україна як частина європейської спільноти має використовувати концепцію сталого розвитку як основну «зеленої» модернізації економіки. Важливими елементами «зеленої» модернізації національної економіки є впровадження технологій енергоефективності та відновлюваних джерел енергії, що суттєво сприяє покращенню стану навколишнього природного середовища, зменшенню техногенного навантаження на довкілля та покращенню показників здоров'я населення. Відтак, серед актуальних питань, що постають перед органами місцевого самоврядування у частині запровадження ефективної політики місцевого економічного розвитку, – питання переходу до «зеленої» економіки – концепції, що передбачає економічний розвиток у поєднанні із захистом довкілля.

Актуальність запровадження «зеленого» підходу в найрізноманітніших сферах суспільного життя на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад обумовлена ресурсною, і перш за все, енергетичною залежністю, використанням застарілих технологій виробництва, низьким рівнем енергоефективності підприємств. З точки зору «зеленого» зростання для громад актуальним є одночасне зменшення ресурсомісткості виробництва та залучення інвестицій у «зелені» сектори економіки. Як наслідок «зелена» економіка створює робочі місця, стимулює економічний прогрес, одночасно знижуючи такі істотні ризики, як наслідки зміни клімату, зростання дефіциту водних ресурсів.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Проблема «зеленого» зростання економіки посідає останніми роками провідне місце в наукових розробках як українських так і зарубіжних дослідників. Так, питання екологізації виробництва, формування інноваційних моделей управління розвитком на рівні регіонів та формування «зеленої» економіки розглядали у своїх наукових роботах такі дослідники, як: Н. Станкевич [1], Я. Квач, К. Фірсова, О. Борисов [2], О. Шкарупа [3], Б. Буркинський, Т. Галушкіна, Б. Данилишин, А. Харічков, М. Хвесик та ін. Науковці приділили значну увагу дослідженню поняття «зелена» економіка, вивченню та систематизації зарубіжного досвіду запровадження моделі «зеленого» зростання, узагальненню можливостей розвитку «зеленої» економіки для України з позиції модернізації соціально-економічних систем та ін. аспектам проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз літературних джерел свідчить про незану увагу дослідників до проблематики планування «зеленої» економіки на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад з огляду, перш за все, пріоритетності планування «зеленого» розвитку на макроекономічному рівні, по-друге, відносно нещодавнє запровадження реформи децентралізації, що актуалізувала питання планування «зеленого» зростання на рівні новоутворених територіальних громад.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). У даному дослідженні розглядаються особливості процесу планування «зеленого» розвитку економіки добровільно об'єднаних територіальних громад з позиції розробки стратегічних документів, вибору інструментів «зеленого» зростання, обґрунтування їх доцільності та розробки комплексу заходів активізації державної політики «зеленого» розвитку на місцевому рівні.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Втілення моделі «зеленої» економіки передбачає зростання ролі держави у визначенні пріоритетних сфер та галузей «зеленого» зростання, з'ясуванні можливостей їх розвитку, окресленні перспектив, створенні умов для розвитку бізнесу на основі нових стандартів та технологій, екологізації індустріальних галузей господарства. Добре продумана система регулювання здатна створити стимули, які активізують перехід до «зеленої економіки», а також усунути бар'єри для «зеленого інвестування».

Розробка стратегічних документів охорони довкілля, стратегій місцевого економічного розвитку, програм збалансованого розвитку населених пунктів – один з важливих інструментів державного регулювання, за допомогою якого публічний сектор впливає на діяльність суб'єктів господарювання, ринкову кон'юнктуру, переслідуючи за мету створення стимулів, які активізують перехід до «зеленої економіки».

За останнє десятиліття уряди багатьох країн включили цілі, завдання та конкретні інструменти сприяння «зеленій» економіці у свої довгострокові стратегії або розробили окремі стратегії «зеленого» зростання. Україна не залишилась осторонь процесу побудови «зеленої»

економіки. Основні кроки з розбудови даної моделі визначені в Державній програмі внутрішнього виробництва до 2015 року та Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [4].

Одним із інструментів реалізації національної екологічної політико-стратегією державної екологічної політики України на період до 2020 року визнається міжсекторальне партнерство та залучення до планування і реалізації політики усіх зацікавлених сторін. У даному контексті маються на увазі органи виконавчої влади, приватний сектор, виробники, науковці, громадські організації, органи місцевого самоврядування. Керуючись важливістю партисипативного підходу до стратегічного планування місцевого розвитку йдеться про залучення усіх зацікавлених сторін до планування місцевої екологічної політики, визначення пріоритетів «зеленого» розвитку добровільно об'єднаних територіальних громад та формування проектних пропозицій в рамках стратегічних цілей місцевого економічного розвитку. Результатом процесу має стати підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля, що Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» віднесено до компетенцій місцевих рад [5]. Прийняття цих програм та контроль і координація їхнього виконання є важливим елементом реалізації місцевої екологічної політики та запровадження принципів «зеленої» економіки на місцевому рівні.

Узагальнити цілі державної політики «зеленого» розвитку та основні завдання її реалізації покликана стратегія «зеленого» розвитку об'єднаної територіальної громади. Інформація документа має вказати на поточний стан, зміну обставин і перспективи «зеленого» розвитку об'єднаної територіальної громади, цілі розвитку та принципи їх імплементації, напрямки державної політики і основні показники «зеленого» розвитку, а також інші питання, важливі для забезпечення «зеленого» зростання.

Стратегія має визначати «зелене» зростання як орієнтовану на дію парадигму, що одночасно сприяє економічному зростанню і навколишньому середовищу з використанням концепції сталого розвитку та спрямовуватися на забезпечення гармонійних відносин між економічним зростанням і навколишнім середовищем через задіяння нових рушіїв зростання, включаючи збереження і ефективне використання енергії та ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату та руйнування навколишнього середовища, дослідження і розвиток чистої енергії і екологічно чистих технологій, створення нових робочих місць.

Одночасно варто зазначити, що усі стратегічні документи, що торкаються проблематики «зеленого» розвитку, розроблені та затверджені на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад, мають кореспондувати (корелювати), та за результатами їхньої реалізації сприяти досягненню стратегічних цілей та завдань національної екологічної політики.

Під час планування місцевого розвитку члени робочої групи місцевого економічного розвитку добровільно об'єднаної територіальної громади за результатами соціально-економічного аналізу визначають галузі або сфери діяльності, пріоритетні для інвестування та обирають найбільш реалістичні інструменти місцевого економічного розвитку. До послуг розробників стратегічних документів – різні науково-аналітичні джерела інформації, зокрема такі, що пропонують перелік можливих інструментів місцевого економічного розвитку. Однак, зазвичай члени робочої групи з місцевого економічного розвитку, з огляду на слабку обізнаність у даному питанні, вдаються до запровадження тих інструментів, які найчастіше обговорюються на інвестиційних форумах та круглих столах та пропонуються в рамках реалізації низки проектів міжнародної технічної допомоги.

Науковці пропонують інструменти, які використовуються як знаряддя переходу на засади «зеленої» економіки розглядати в розрізі таких груп: економічні, маркетингові та корпоративні. До першої групи інструментів (йдеться перш за все, про інструменти державної економічної політики) належать: екологічні податки та податкові пільги; державні та приватні інвестиції у «зелене» підприємництво; запровадження субсидій на екологічне виробництво та відповідне скасування на ресурсомісткі виробництва; усунення торгових бар'єрів для товарів і послуг [6, с. 32].

Одна з основних переваг економічних інструментів полягає в їх економічній ефективності. Серед переваг запровадження інструментів державної економічної політики окрім економічності варто відмітити такі: стимулювання інноваційної діяльності для збереження природних ресурсів і запобігання забрудненню, прозорість щодо розмірів витрат на боротьбу із забрудненням, адаптивність і багатоцільову спрямованість.

У десятку ключових секторів «зеленої» економіки відповідно до аналітичних розрахунків ЮНЕП належить енергетика [7]. У даному сегменті модель «зеленої» економіки висуває на перше

місце питання підвищення енергоефективності через використання чистих відновлюваних джерел енергії та енергоефективних технологій.

Останніми роками у зв'язку з екологічними проблемами, дефіцитом вичерпного палива і його нерівномірним географічним розподіленням усе більш доцільним стає виробляти електроенергію, використовуючи саме альтернативні джерела: вітру, сонця, малих рік тощо. В Україні поки що невелика кількість таких електростанцій. Енергоресурси відновлюваних джерел енергії є практично на всій території України. До основних складових відновлюваної енергетики України відносяться вітроенергетика, сонячна енергетика, мала гідроенергетика, біоенергетика, геотермальна енергетика і енергетика доквілля. Загальний річний технічно-досяжний енергетичний потенціал відновлюваних джерел енергії України у перерахунку на умовне паливо становить біля 98 млн т у.п., що становить більше 50% загального енергоспоживання в Україні в даний час і 30% від прогнозованого споживання в 2030 році [8].

Основними чинниками, що визначають необхідність розвитку відновлюваної енергетики в Україні, є: зростання дефіцитності традиційних енергоресурсів, підвищення їх вартості на світовому ринку та проблеми із зовнішнім постачанням; негативний стан і тенденції у паливно-енергетичному комплексі, зокрема недостатня ефективність використання традиційних паливно-енергетичних ресурсів; екологічні проблеми, зокрема необхідність виконання міжнародних зобов'язань щодо дотримання норм Кіотського протоколу [9].

Екологічна значимість використання енергії відновлюваних джерел в Україні полягає у значному зменшенні шкідливих викидів в атмосферу, що утворюються при згорянні органічного палива – енергетика на відновлюваних джерелах використовує потоки енергії, що вже існують у навколишньому просторі, тому теплове забруднення навколишнього середовищу буде незначним. Одночасно відновлювану енергетику використовують тільки там, де є потенціал – вітер та сонце.

Держава за допомогою «зеленого» тарифу підтримує виробників електроенергії, що використовують поновлювані джерела енергії. Це дозволяє домогосподарствам з малими установками отримувати прибуток при неповному використанні електроенергії, що виробляється для задоволення власних потреб.

Сьогодні в усьому світі відбувається просто шалений розвиток альтернативної електроенергетики: в 2018 р. було інвестовано \$300 млрд, в першу чергу, у вітрові та сонячні технології, але експерти прогнозують, що через 15-20 років з'являться нові технології, які будуть такі ж популярні, як сонце і вітер в даний час [10].

Ринок відновлюваних джерел енергії в Україні розвивається повільно. Він представлений приблизно 230 компаніями. Найбільші виробники зеленої електроенергії в Україні представлені на рис. 1.

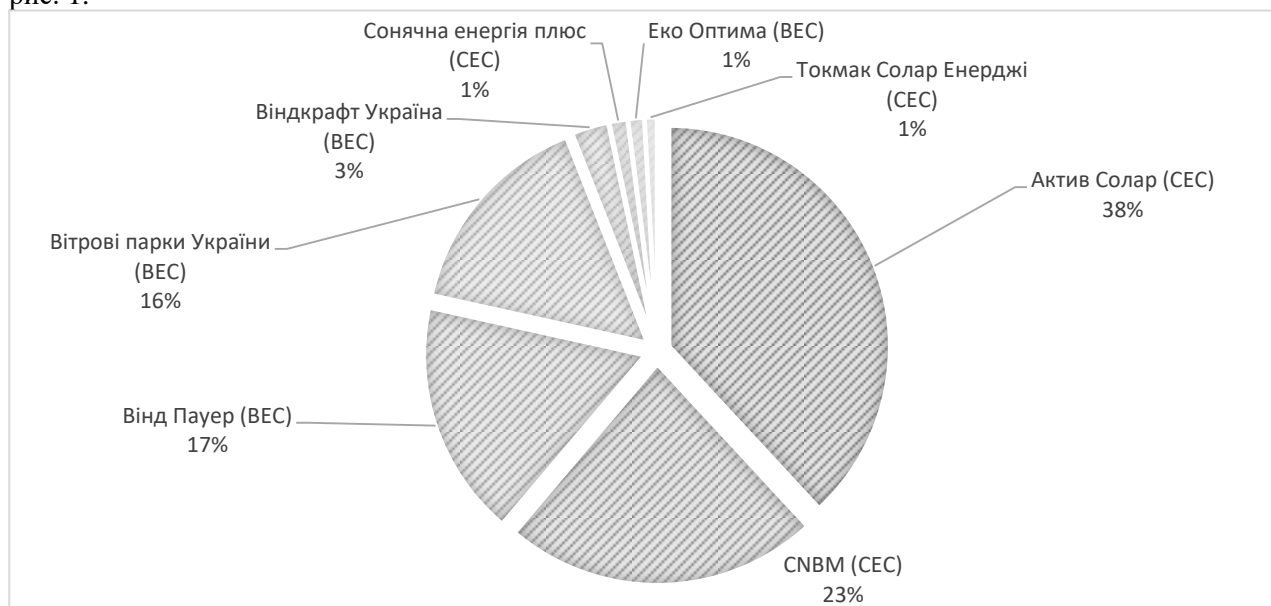

Рис. 1 – Потужності електроустановок відновлюваної енергії, МВт.

Джерело: розроблено авторами на основі [11]

Значна частика компаній працює в сегменті сонячної генерації та має у своєму розпорядженні станції невеликої потужності. Виняток – сонячні електростанції компаній CNBM і Актив Солар. Вітроенергетика представлена 13 компаніями. Така різниця в кількості компаній зумовлена «порогом входу» - вартість реалізації проекту в геліоенергетиці нижча за вітроенергетику завдяки дешевшій технології й нижчим витратам на будівництво, менш жорстким вимогам до досвіду та експертизи.

За даними рис. 1 видно, що загальна виробнича електрична потужність зеленої енергетики дорівнює 1157,2 МВт, що складає приблизно 3% в структурі загального балансу Об'єднаної енергосистеми України. Водночас в Україні є всі природні та регуляторні передумови для розвитку зеленої генерації. У разі збереження сприятливих чинників частка енергії відновлюваних джерел в загальному балансі генеруючих потужностей України до 2035 року може досягти 30% за рахунок будівництва сонячних та вітрових електростанцій сумарною потужністю 15 ГВт. Саме такі потенційні потужності альтернативної енергетики виявлені на території України.

Південь України, зокрема Одеська область, характеризується порівняно високою швидкістю вітру і близькістю до моря, що дозволить використовувати вітряні установки високих потужностей. Продукцією вітряної електричної станції є екологічно чиста електроенергія.

Як складова соціального підприємництва, вітряна енергетика носить рятівний для навколишнього середовища характер. Сьогодні одна з головних причин забруднення атмосфери – викид частинок та гару в результаті згоряння палива на теплових електростанціях. Досі не вирішено питання щодо утилізації ядерних відходів від атомних електростанцій. При розгляді впливу вітроенергетичного обладнання на навколишнє середовище слід враховувати, що вітроенергетика має локальний вплив на довкілля, тобто навіть аварійні ситуації не можуть мати катастрофічних наслідків, на відміну від атомних електростанцій та гідроелектростанцій з високими дамбами.

На рівні добровільно об'єднаних територіальних громад є значні перспективи запровадження до реалізації проектів «зеленої» енергетики, що дозволило б зменшити енергозалежність отримати додаткові надходження до місцевого бюджету. Маючи інформацію щодо природного потенціалу добровільно об'єднаної територіальної громади для стимулювання представників бізнесу та громадськості до запровадження зазначеного інструменту місцевого економічного розвитку доцільно мати «дорожню карту зеленого розвитку», де були б розписані всі технічні та економічні можливості проектів «зеленої» енергетики на рівні громади. У документі має також зазначитися перспективний план розвитку «зеленої» енергетики, витрати на запровадження проекту, обґрунтування доцільності їх реалізації, наслідки позитивного чи негативного впливу на екологію.

У разі ухвалення рішення на користь запровадження проектів «зеленої» енергетики варто керуватися тим, що можливості фінансування проектів місцевого економічного розвитку, які пропонуються різними інституціями, дозволяють диверсифікувати джерела фінансування проекту, за рахунок зовнішніх джерел. У числі інституцій, що пропонують співфінансування – Північна екологічна фінансова корпорація, Європейський банк реконструкції та розвитку, Шведське агентство міжнародного розвитку, ЮНІДО та ін.

Основні пріоритетні напрями фінансування з фондів інституцій такі.

1. Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО) – це міжнародна фінансова установка, що фінансує широкий спектр екологічних проектів у країнах Центральної та Східної Європи, включаючи Україну, Росію та Білорусію. Діяльність НЕФКО, яка скеровується її головним офісом з Гельсінкі, спрямована на проекти, що покращують стан довкілля і водночас є ефективними з точки зору витрат. Пріоритетними для корпорації проектам є ті, що знижують викиди парникових газів і токсичних забруднень в атмосферу, покращують екологічний стан довкілля. Фінансування з джерел інституції можливе в рамках програми «Чисте виробництво» та «Інвестиційний фонд підвищення енергоефективності».

2. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) – міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам від Центральної Європи до Центральної Азії для проведення ринкових реформ, активного інтегрування економік цих країн у міжнародні господарські зв'язки. Ключовими напрямками діяльності цієї фінансової інституції є агробізнес, енергоефективність, муніципальна та екологічна інфраструктура, природні ресурси та енергетика. Фінансування з джерел інституції можливе в рамках програми USELF (проекти з використання відновлюваних джерел енергії) й UKEEP (енергоефективні проекти).

3. SIDA – Шведське агентство міжнародного розвитку, є державною установою при Міністерстві закордонних справ. Серед проектів – підтримка вступу України до СТО, проекти в області розвитку ринкової економіки, декоративної культури, системи соціального захисту, охорони

навколишнього середовища, освіти. Ключовими напрямками діяльності даної фінансової інституції є економічний розвиток, демократизація та розширення прав людини, забезпечення миру та безпеки в світі. Фінансування з джерел інституції можливе в рамках проекту «Програма підтримки енергоефективності».

4. ЮНІДО є спеціалізованою установою в системі ООН, основна мета якої – співпраця та прискорення промислового розвитку. Пріоритетними напрямками діяльності організації є: досягнення загального розвитку; розвиток економічної конкурентоспроможності; захист навколишнього середовища. Фінансування з джерел інституції можливе в рамках програми «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства EaPGREEN», що ґрунтується на підвищенні інституційного потенціалу чистого виробництва.

Варто зазначити, що проблема низької активізації місцевої економіки криється у відсутності достатніх знань щодо тих можливостей, які відкриваються перед добровільно об'єднаними територіальними громадами. Проблема може бути вирішена шляхом розвитку інфраструктури підтримки бізнесу. Одним з можливих інструментів впровадження принципів «зеленої» економіки та стимулювання бізнесу є створення «Зеленої палати».

Інституція надаватиме послуги:

- організації навчання з питань енергоменеджменту, ресурсоефективного виробництва, поводження з відходами, залучення фінансових ресурсів та інвестицій на реалізацію проектів «зеленої» енергетики;
- поширення інформаційної політики щодо переваг «зеленої» економіки;
- просування ідей «зеленої» економіки, «зелених» ініціатив та проектів підприємців регіону, формування місцевого ринку «зелених» послуг;
- обміну досвідом практичних рішень відносно проектів «зеленої» енергетики;
- побудови якісної національної системної мережі контактів з цікавими підприємствами-партнерами та споживачами товарів/послуг, експертними та фінансовими інституціями, міжнародними та європейськими профільними організаціями.

Плануючи заходи сприяння та підтримки розвитку «зеленої» економіки та «зеленого» виробництва на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад необхідно урахувати національні і міжнародні умови і перспективи розвитку «зеленої» економіки; планувати поступовий перехід від традиційної структури промисловості до нової екологічної структури; розробляти середньо- та довгострокові цілі для кожного етапу створення зеленої економіки, а також стратегії їх реалізації; дбати про розвиток індустрії консультаційних послуг у сфері екологічного управління; навчати працівників галузей зеленого виробництва.

У цілому стратегічне планування «зеленого» зростання є передумовою досягнення консенсусу у громаді щодо цілей розвитку та необхідних інструментів для їхнього досягнення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Органи місцевого самоврядування, реалізуючи покладені на них законодавством повноваження, повинні будувати політику активізації місцевого економічного зростання шляхом закладення основ для реалізації концепції «зеленого» зростання, використання «зелених» технологій, «зеленого» виробництва тощо щоб досягти гармонійного розвитку економіки та довкілля і сприяти підвищенню рівня життя громадян. Передбачати цілі державної політики «зеленого» зростання, а також основні завдання її реалізації покликана стратегія «зеленого» зростання.

Місцева влада зобов'язана зміцнювати місцеву економіку та запровадити модель «зеленої» економіки шляхом поступового скорочення використання органічного палива та сприяння розвитку зелених технологій і зеленого виробництва. У процесі розробки та імплементації політики зі створення «зеленої» економіки публічний сектор має забезпечувати гармонійний розвиток економіки та довкілля, приділяючи однакову увагу розвитку різних сфер, зокрема фінансів, промислового виробництва, науково-технічної галузі, захисту довкілля. Заохочення та підтримка діяльності усіх зацікавлених сторін до реалізації концепції «зеленого» зростання передбачає підвищення рівня обізнаності серед місцевого населення та популяризацію концепції «зеленого» розвитку, надання інформаційної та фінансової підтримки підприємствам, громадянам і неурядовим організаціям. Планування заходів із забезпечення «зеленого» зростання має відбуватися із урахуванням місцевих особливостей та умов й одночасно супроводжуватися оцінюванням впливу таких планів на реалізацію концепції «зеленого» розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Станкевич Н.А. «Зелені інвестиції» як складова сталого розвитку держави [Електронний ресурс] / Н.А. Станкевич. – 2013. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/6327/1/118.pdf>.
2. Квач Я.П. «Зелена» економіка: можливості для України / Я.П. Квач, К. В. Фірсова, О.Г. Борисов // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №6. – С. 52-56.
3. Шкарупа О.В. Бізнес-планування «зеленого» зростання економіки регіону як чинник екологічної модернізації соціально-економічних систем / О.В. Шкарупа // Механізм регулювання економіки. – 2016. – №3. – С. 9-18.
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – С. 1284
5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.
6. Бублик М.І., Бей М. Р. Особливості «зеленої» економіки та основні інструменти її трансформування в соціально-орієнтовану систему [Електронний ресурс] // М. І. Бублик, М. Р. Бей. – С. 29-34. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/34855/1/6_29-34.pdf
7. Дослідження, визначення та обґрунтування по видам джерел базових прогнозних показників по проекту Програми розвитку відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива: Звіт про виконання науково-дослідної роботи ІВЕ НАНУ. Реєстр. № 0110U006388. Київ. 2010. – 214 с.
8. Навстречу зеленой экономике: путь к устойчивому развитию и искоренению бедности : обобщающий доклад для властных структур. ЮНЕП, 2011[Електронний ресурс]. – www.unep.org/greenecomony.
9. Кіотський протокол до Римської конвенції про зміну клімату: документ 995_801. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801
10. Прудка Н. Зелена енергетика. Як застрибнути в останній вагон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/amp/interviews/zelena-energetika-yak-zastribunuti-v-ostanniy-vagon-593145.html>
11. Звіт про результати діяльності Національної комісії, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у 2017 році, затверджений 23 березня 2018 року № 360.

REFERENCES

1. Stankevych N.A. (2013) «Zeleni investytsii» yak skladova staloho rozvytku derzhavy ["Green Investments" as a component of sustainable development of the state] [Electronic resource]. Access: <http://eztuir.ztu.edu.ua/6327/1/118.pdf> [in Ukrainian].
2. Kvach Ya.P. (2015) «Zelena» ekonomika: mozhlyvosti dlia Ukrainy ["Green" economy: opportunities for Ukraine]. Global and national problems of the economy. #6. P. 52-56 [in Ukrainian].
3. Shkarupa O.V. (2016) Biznes-planuvannya «zelenoho» zrostannia ekonomiky rehionu yak chynnyk ekolohichnoi modernizatsii sotsialno-ekonomichnykh system [Business Planning of "Green" Growth of the Region's Economy as a Factor for Environmental Modernization of Socio-Economic Systems]. Mechanism of regulation of economy. #3. P. 9-18 [in Ukrainian].
4. Pro Osnovni zasady (stratehiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku : Zakon Ukrainy [About the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2020 : Legal Act of Ukraine] (2011). Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. #26. – P. 1284 [in Ukrainian].
5. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini : Zakon Ukrainy [On Local Self-Government in Ukraine: Legal Act of Ukraine] (1997). [Electronic resource]. Access: <http://zakon0.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Bublik M.I., Bei M.R. (2016) Osoblyvosti «zelenoi» ekonomiky ta osnovni instrumenty yii transformuvannya v sotsialno-orientovanu systemu [Features of the "green" economy and the main tools for its transformation into a socially oriented system] [Electronic resource]. Access: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/34855/1/6_29-34.pdf [in Ukrainian].
7. Doslidzhennia, vyznachennia ta obgruntuvannia po vydam dzhherel bazovykh prohnosnykh pokaznykiv po proektu Prohramy rozvytku vidnovliuvanykh dzherel enerhii ta alternatyvnykh vydiv palyva: Zvit pro vykonannia naukovo-doslidnoi roboty IVE NANU [Research, definition and substantiation by type of sources of basic forecast indicators for the project of the Program of development of renewable energy sources and alternative fuels] (2010). Reg. #0110U006388. Kyiv [in Ukrainian].

8. Navstrechu zelenoi ekonomyke: put k ustoichyvomu razvytyiu y yskorenenyiu bednosty : obobshchaiushchy doklad dlia vlastnykh struktur [Towards a green economy: the path to sustainable development and the eradication of poverty: a synthesis report for government structures] (2011) [Electronic resource]. Access: www.unep.org/greeneconomy [in Ukrainian].

9. Kiotskyi protokol do Rymskoi konventsii pro zminu klimatu: dokument 995_801 [Kyoto Protocol to the Rome Convention on Climate Change] [Electronic resource]. Access: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801 [in Ukrainian].

10. Prudka N. (2019) Zelena Enerhetyka. Yak zstrybnuty v ostannii vagon [Green Energy. How to jump in the last car] [Electronic resource]. Access: <https://glavcom.ua/amp/interviews/zelena-energetika-yak-zastribnuti-v-ostanniy-vagon-593145.html> [in Ukrainian].

11. Zvit pro rezultaty diialnosti Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh u 2017 rotsi [Report on the results of the activities of the National Commission for Regulating Energy and Utilities in 2017] (2018). # 360 [in Ukrainian].